

Høringsnotat- Forslag til justeringer i tilskudd til nasjonalanlegg og til idrettsanlegg for internasjonale mesterskap

Høringsfrist 4. desember 2024

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Dagens nasjonalanleggsordning.....	4
2.1 Definisjon nasjonalanlegg	5
2.2 Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg	5
2.3 Kriterier for utvalg av idretter og anlegg	5
2.4 Avtaler.....	6
2.5 Historisk oversikt over utbetalinger til nasjonalanleggene	6
3. Møter med nasjonalanleggseiere, tilknyttede særforbund og Norges idrettsforbund	7
4. Vurdering av dagens nasjonalanleggsordning	8
4.1 Beskrivelse av dagens nasjonalanlegg	10
4.1.1 Holmenkollen – ski nordiske grener	10
4.1.2 Holmenkollen - skiskyting	11
4.1.3 Kvitfjell og Hafjell – alpint.....	12
4.1.5 Vikersund - skiflygning.....	14
4.1.6 Vikingskipet - skøyter.....	14
5. Departementets forslag	16
5.1 Opprettholde dagens ordning.....	16
5.2 En differensiert ordning	17
5.2.1 Videreføre et begrenset antall avtaler	17
5.2.2 Alternativ løsning for skiidrettene	18
5.2.3 Om Ullevål Stadion.....	20
5.3 Tilskudd til anlegg for internasjonale mesterskap	21
5.4 Tilskudd etter særskilt vurdering.....	22
5.5 Klimatiltak og energieffektive løsninger	23
5.6 Nærmere om driftstøtte	23
6. Vurdering – regelverket for offentlig støtte	25
7. Økonomiske og administrative konsekvenser	26
8. Samlet oversikt over forslag i høringsnotatet	27
8.1 Alternativ 1; Dagens nasjonalanleggsavtaler videreføres	27
8.2 Alternativ 2; Nasjonalanleggsordningen justeres og differensieres	27
8.3 Tilskudd til idrettsanlegg for internasjonale mesterskap.....	28

1. Innledning

Regjeringen har skrevet i sin tiltredelseserklæring (Hurdalsplattformen) at den vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg og lage en nasjonal plan for anlegg sammen med idrettsbevegelsen. Videre heter det at regjeringen vil legge til rette for at Norge skal være vertskap for store internasjonale idrettsmesterskap. En forutsetning for å kunne avholde internasjonale mesterskap og andre store idrettsarrangementer er at det finnes egnede idrettsanlegg.

Tilskudd fra overskuddet fra Norsk Tippings pengespill til idrettsformål (heretter kalt «spillemidler» eller «spillemidler til idrettsformål») til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg er et viktig virkemiddel i den statlige idrettspolitikken.

Svært mange internasjonale idrettskonkurranser kan gjennomføres i ordinære idrettsanlegg, som også benyttes av barne-, ungdoms- og breddeidretten. Det eksisterer en statlig tilskuddsordning til «anlegg for idrett og fysisk aktivitet». I 2024 er det avsatt om lag 1,9 mrd. kroner til denne ordningen. Denne ordningen er primært rettet inn mot anleggsbehovene i kommunene.

I tillegg finnes det en egen ordning med tilskudd til sju «nasjonalanlegg». Nasjonalanleggsordningen administreres av Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) og kommer i tillegg til den ordinære ordningen for idrettsanlegg. I 2024 går det om lag 90 mill. kroner fra spillemidlene til denne ordningen. Nasjonalanleggene skal kunne brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett og være en arena for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Nasjonalanlegg er forbeholdt idretter av «nasjonal betydning».

Det er departementets vurdering at dagens nasjonalanlegg i varierende grad oppfyller kriteriene for ordningen (se punkt 4 under). Det er videre en utfordring at dagens ordning kun omfatter et fåtall idretter/anlegg. I dette høringsnotatet vurderes ulike alternativer for hvordan staten kan bidra til å realisere større konkurranseanlegg. Konkret fremmes det forslag til justeringer i nasjonalanleggsordningen, samt forslag til tilleggsfinansiering innenfor den eksisterende tilskuddordningen for idrettsanlegg i kommunene for å imøtekomme flere idretters behov for idrettsanlegg til internasjonale mesterskap.

2. Dagens nasjonalanleggsordning

Tilskuddsordningen til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i lov om pengespill mv. (pengespilloven) av 18. mars 2022 nr. 121, og forskrift om fordeling av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål av 5. desember 2022.

KUD fastsetter utfyllende bestemmelser for den ordinære tilskuddsordningen til idrettsanlegg, jf. [Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet - 2024 \(V-0732 B\) - regjeringen.no](#). Dette regelverket fastsetter en rekke bestemmelser bl.a. om hvem som er søknadsberettiget, hva det kan søkes om tilskudd til og ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene i forvaltningen av ordningen. Tilskuddet til nasjonalanlegg er i utgangspunktet også omfattet av kravene i disse bestemmelsene, med de unntak som framgår av det egne regelverket for etablering av nasjonalanlegg (se under).

Det stilles f.eks. samme krav til eierform til de som kan motta spillemidler til nasjonalanlegg som i den ordinære anleggsordningen. Det er et grunnleggende prinsipp at tilskudd i form av spillemidler ikke skal danne grunnlag for fortjenestebaserte eierformer eller kunne omdannes til fortjeneste for private eiere. Dette følger også av pengespillovens §1c. Dagens nasjonalanlegg eies enten av kommuner, kommunale selskap, stiftelser, eller sameier og selskaper der idretten og kommuner er majoritetseiere. Dette sikrer at spillemidler til idrettsformål ikke tilfaller fortjenestebaserte eierformer.

I tillegg er det etablert et eget regelverk for nasjonalanleggsordningen som er nedfelt i *Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg av 15. januar 1997*.

Formålet med tilskuddsordningen for nasjonalanlegg er å etablere anlegg som skal brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett, og være en arena for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge¹. Idrettsanlegg med høy kvalitet er i mange tilfeller en forutsetning for å kunne arrangere internasjonale mesterskap og andre større idrettsbegivenheter. Det har samtidig vært et mål at nasjonalanleggene skal fungere som sentre for de respektive særidrettene. Nasjonalanlegg anses som et viktig bidrag til utvikling av de idrettene som har slike anlegg. Status som nasjonalanlegg har som hovedregel gitt rett til å søke om tilskudd på inntil 50 prosent av godkjente kostnader ved utbygging eller rehabilitering av anleggene, mot inntil en tredjedel for ordinære anlegg.

---

¹ Med internasjonale mesterskap menes primært VM og EM. I tillegg kan anlegg som benyttes til f.eks. World Cup-finale og andre World Cup-arrangementer (under visse forutsetninger) komme inn under ordningen.

Det er i dag 7 nasjonalanlegg, fordelt på 5 anleggseiere og 6 ulike anlegg. Nedenfor vises en oversikt over anleggene og avtalepartner/e.

Hafjell	Alpint, tek.disipliner	Hafjell Nasjonalanlegg AS
Holmenkollen	Nordiske grener	Oslo kommune
Holmenkollen	Skiskyting	Oslo kommune
Kvitfjell	Alpine fartsdisipliner	Sameiet Kvitfjell Nasjonalanlegg
Ullevaal Stadion	Fotball	Ullevaal Stadion Idrett AS
Vikersund	Skiflyvning	Stiftelsen Vikersund Hoppcenter
Vikingskipet	Hurtigløp skøyter	Hamar kommune

2.1 Definisjon nasjonalanlegg²

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som:

- tilfredsstillende tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser,
- tilfredsstillende nærmere definerte minimumskrav for fasiliteter for presse, medier og publikum under avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser, og som
- av Kulturdepartementet er tilkjent status som nasjonalanlegg, etter innstilling fra Norges Idrettsforbund.

2.2 Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg³

Videre inneholder regelverket følgende krav ved etablering av nasjonalanlegg:

- En idrett/idrettsgren kan bare ha **ett** nasjonalanlegg (skal bestå av alle anleggsenheter som kreves for å avvikle samtlige øvelser i internasjonale mesterskap for den respektive idrettsgrenen)
- Nasjonalanleggene skal ha en standard som gjør det mulig å arrangere internasjonale mesterskap (VM/EM) og store internasjonale konkurranser (f.eks. World Cup-finaler) – gjelder også arrangementsmessige forhold
- Bare et begrenset utvalg av idretter/idrettsgrener kan etablere nasjonalanlegg – se kriterier i neste pkt.

2.3 Kriterier for utvalg av idretter og anlegg⁴

Regelverket lister følgende kriterier som minimum må være oppfylt for å bli tildelt status som nasjonalanlegg.

1. Omfang og omkostninger ved internasjonale mesterskap og konkurranser
2. Økonomisk forsvarlig på lang sikt
3. Regelmessige mesterskap og konkurranser i Norge

² Som definert i vedlagte Krav og retningslinjer

³ Som definert i vedlagte Krav og retningslinjer

⁴ Som beskrevet i vedlagte Krav og retningslinjer

4. Lokalisering
5. Høyt internasjonalt nivå på norske utøvere over lengre tid
6. Idrettsgrenens nasjonale betydning

Norges Idrettsforbund fremmer forslag til departementet om hvilke idretter/idrettsgrener som bør få adgang til å etablere nasjonalanlegg.

2.4 Avtaler

I *Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg av 15. januar 1997* heter det videre at forpliktelser og ansvar fordeles og nedfelles i et avtaleverk mellom de impliserte parter.

Avtalen skal reflektere de krav og retningslinjer som gjelder for tilskuddsordningen for nasjonalanlegg. Gjennom avtalen skal både bruk av, og økonomi for anlegget være sikret. Blant annet skal særforbundets/idrettens bruk av det aktuelle *nasjonalanlegg* avklares.

2.5 Historisk oversikt over utbetalinger til nasjonalanleggene

Under vises en oversikt over historiske tildelinger fra spillemidlene og utbetaling av disse (kroner):

Anlegg	Tilskudd f. 1990	Tilskudd 1990 t.o.m. 2024	Totalt tildelt ⁵	Utbetalt ⁶
Hafjell	25 000 000	67 277 375	92 277 375	90 321 739
Holmenkollen - nordiske grener ⁷	18 951 000	110 521 000	129 472 000	129 472 000
Holmenkollen - skiskyting ⁸	1 250 000	69 900 000	71 150 000	71 150 000
Kvitfjell	0	158 278 341	158 278 341	110 980 142
Ullevaal stadion	7 742 000	253 714 322	260 924 624	250 296 809
Vikersund	750 000	102 120 000	102 870 000	102 441 550
Vikingskipet	0	163 270 932	163 270 932	121 716 446
Totalt	53 693 000	925 081 970	978 243 272	876 378 686

For Holmenkollen (nordiske grener) fordeler tildelingene og utbetalingene seg slik:

Anlegg	Tilskudd f. 1990	Tilskudd 1990 t.o.m. 2024	Totalt tildelt	Utbetalt
Langrennsanlegg	85 000	100 000 000	100 085 000	100 085 000
Hoppbakke	18 866 000	10 521 000	29 387 000	29 387 000

Vikingskipet, Kvitfjell og Hafjell ble i all hovedsak bygget ut i forbindelse med OL på Lillehammer. Hafjell ble etablert tidligere enn Kvitfjell og Vikingskipet og har derfor også tildelinger og utbetalinger før 1990.

⁵ Oppdatert august 2024

⁶ Oppdatert august 2024

⁷ Ikke tildelt midler etter 2011 for langrennsanlegget og etter 2018 for hoppbakken

⁸ Ikke tildelt midler etter 2015

3. Møter med nasjonalanleggseiere, tilknyttede særforbund og Norges idrettsforbund

Departementet har gjennomført møter med eierne av dagens nasjonalanlegg og de særforbundene som benytter anleggene for å drøfte erfaringer med dagens ordning og få innspill til eventuelle justeringer i ordningen. I tillegg er det avholdt møte med Norges idrettsforbund (NIF) for å få deres innspill til de samme problemstillingene.

Det overordnede inntrykket fra innspillene fra anleggseierne og berørte særforbund er at de i det alt vesentlige er fornøyde med avtalene. De fleste framholdt at statlig tilskudd er svært viktig for å kunne ivareta og utvikle anleggene slik at intensjonen som ligger til grunn for avtalene kan realiseres. Flere eiere understreket at anleggene ikke er tilpasset lokale behov, og at framtidige investeringer i til dels gamle anlegg vil være krevende uten økt statlig tilskudd til investeringer.

Norges Skiforbund vektla særlig nasjonalanleggenes betydning som sentre for skiidretten og som helt avgjørende for videreutvikling av idretten(e). Norges Skøyteforbund var det særforbundet som uttrykte en viss bekymring for at avtalen ikke sikret idretten så god tilgang til anlegget som ønsket. På den annen side uttrykte enkelte av eierne at krav og forventninger fra idretten var omfattende og ikke alltid i samsvar med hva eierne mente var nødvendig for å oppfylle intensjonene i nasjonalanleggsavtalene.

Både Hamar kommune og Stiftelsen Vikersund Hoppsenter uttrykte behov for at staten, i tillegg til tilskudd til investeringer, i framtiden måtte bidra med tilskudd til drift.

NIF mener at nasjonalanleggsordningen har vært viktig, og det er et ønske om å videreføre denne type ordning. Det ble samtidig understreket at det kun er behov for et mindre antall slike anlegg. Mesterskapsanlegg er ofte store og kostbare å realisere. NIF mener det er viktig at disse anleggene i størst mulig grad kan tilrettelegges også for breddeidrett. NIF ønsker å beholde dagens løsning som en basisordning, men samtidig se på mulighetene for å utvikle løsninger tilpasset andre idretters behov, herunder tilskudd med noen lavere satser enn i nasjonalanleggsordningen, støtte til langsiktige leieavtaler og til drift.

4. Vurdering av dagens nasjonalanleggsordning

Dagens nasjonalanleggsavtaler er blitt forlenget i flere omganger. Avtalene er i liten grad justert og innholdet er i det alt vesentlige uendret siden de ble inngått første gang.

Det er departementets vurdering at nasjonalanleggsordningen har bidratt til å opprettholde idrettsanlegg av høy kvalitet for et mindre antall idretter. Dette er helt i tråd med retningslinjene for ordningen der det tydelig står at bare et begrenset utvalg idrettsgrener kan etablere nasjonalanlegg.

Det er flere faktorer som etter departementets vurdering tilsier at det er behov for enkelte justeringer av nasjonalanleggsordningen og for å vurdere om det bør tas i bruk andre virkemidler for å bidra til at det kan legges til rette for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge.

Departementet vil særlig bemerke disse forholdene;

Nasjonalanleggsordningen er forbeholdt et mindre antall idretter/anlegg

Det at ordningen er forbeholdt et mindre antall idretter/anlegg er både en forutsetning og en begrensning. Det er en forutsetning fordi det verken vil være behov for eller økonomisk grunnlag innenfor spillemiddelordningen til å utvide ordningen til et større antall idretter.

Samtidig er den begrensende fordi den statlige virkemiddelbruken spesifikt rettet mot anlegg for toppidrett/internasjonale mesterskap er forbeholdt de fire særidrettene som i dag har nasjonalanlegg. Ordningen er også konserverende da det har vist seg vanskelig for nye idretter/anlegg å kvalifisere for ordningen. Det har vært sonderinger og dialog om etablering av nasjonalanlegg for enkelte andre idretter (håndball, vektløfting og roing/padling) uten at dette har gitt konkrete resultater.

Fem av de syv avtalene ble opprinnelig inngått i perioden 1997- 2003. Avtalen om alpine tekniske disipliner (Hafjell) ble inngått i 2015, og da for et særforbund som hadde 3 nasjonalanlegg for sine idretter fra før.

Mesterskap og større konkurranser i nasjonalanleggene

Formålet med nasjonalanleggsordningen er blant annet at det skal være mulig med regelmessige mesterskap og større internasjonale konkurranser i Norge. I retningslinjene er det spesifisert at;

«nasjonalanleggene skal være arenaer for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Nasjonalanleggene bør fungere som sentra for de respektive særidretter, og bl.a. brukes til treningssamlinger for eliteutøvere i den/de aktuelle idretter.

Med internasjonale mesterskap menes primært VM og EM. I tillegg skal større internasjonale konkurranser, som eksempelvis World Cup-finaler, og under visse omstendigheter også andre World Cup-arrangementer eller tilsvarende legges til nasjonalanleggene.»

Det står ikke eksplisitt at det er mesterskap for seniorer som staten søker å legge til rette for. Det framgår likevel tydelig av sammenhengen og i målene for statlig støtte til toppidrett at det er den ypperste eliteidretten som søkes ivaretatt. At nasjonalanleggene kan fungere som arenaer for annen konkurransetidrett eller for de beste i junioralder er svært positivt, men ikke alene nok til å oppfylle målet med nasjonalanleggene. Dette er mål og hensyn som skal ivaretas i den ordinære ordningen for spillemidler til idrettsanlegg i kommunene.

I dag er situasjonen den at det er kun tre av nasjonalanleggene som med stor grad av sikkerhet vil bli benyttet til framtidige VM eller EM i Norge. Det er Vikingskipet (skøyter), Vikersund (skiflygning) og Holmenkollen (skiskyting). Vikingskipet er jevnlig arena for mesterskap, og det skal arrangeres VM der i 2025. Vikersundbakken er eneste anlegg sitt slag i Norge og vil være arena neste gang Norge er vertskap for VM i skiflygning. Norges Skiskytterforbund har lagt sine internasjonale mesterskap og verdenscuprenn til Holmenkollen. Forbundet ønsker å søke om VM i 2028 eller 2029, med Holmenkollen som arena.

Det er, etter departementets vurdering, ikke mulig å arrangere hele VM- eller EM-turneringer for seniorlag i fotball i Norge. Kravene til bl.a. publikumskapasitet er omfattende for EM og VM i fotball. For herrer kreves det en minimumskapasitet på 30 000 sitteplasser for et EM-sluttspill, og minimum 40 000 for et VM-sluttspill. For kvinner er det krav om minimum 20 000 sitteplasser for et VM-sluttspill. For EM-sluttspill for kvinner er det foreløpig ingen absolutte krav, men i kommende EM-sluttspill for kvinner i 2025 i Sveits vil stadionene ha en kapasitet fra 10 000 til 37 500.

Det kan ikke utelukkes at Norges Fotballforbund, i samarbeid med andre europeiske forbund, i framtiden kan søke om å få et mesterskap, og at Ullevål Stadion da vil være aktuell for enkeltkamper i mesterskap for kvinner senior. Ullevål Stadion vil ikke være stor nok til at det kan spilles sluttspillkamper for herrelag der. Det anses ikke å være realistisk å bygge et nytt fotballstadion i Norge som kan benyttes til EM- eller VM-arrangementer. Til det er kravene til bl.a. publikumskapasitet for omfattende. De internasjonale konkurransene som finner sted på Ullevål Stadion vil derfor i første rekke være kvalifiseringskamper til mesterskap.

Når det gjelder anleggene for ski nordiske grener (Holmenkollen) og alpint (Hafjell og Kvitfjell) er situasjonen en annen. Det ble arrangert VM i nordiske grener i Holmenkollen i 2011, og de alpine øvelsene i Para-VM i snøsport i 2022 ble gjennomført i Hafjell. I Kvitfjell arrangeres det årlig verdenscuprenn. Norges Skiforbund har valgt at VM i nordiske grener i 2025 skal foregå i Granåsen (Trondheim), og Narvik er valgt som arrangementssted for alpin-VM i 2029. Nasjonalanleggene er dermed ikke skiforbundets foretrukne arrangementssteder for de kommende verdensmesterskapene i Norge.

Departementet anerkjenner at nasjonalanleggene har en viktig betydning som sentre for de aktuelle idrettene. Enkelte av avtalene sikrer både gode treningsforhold, og gjennomføring av ulike konkurranser under gode forhold. Det er likevel departementets vurdering at dette alene ikke er nok til å oppfylle målet med avtalene ettersom det i liten grad gjennomføres mesterskap for seniorer i anleggene.

Krav til idrettene

Regelverket for nasjonalanleggsordningen stiller flere krav til de idrettene det etableres nasjonalanlegg for. Det legges blant annet til grunn at idrettene har høyt internasjonalt nivå på norske utøvere over tid.

Det er videre et krav om at idretten skal ha *nasjonal betydning*. I retningslinjene for ordningen skriver departementet at;

«en idrett kan ha nasjonal betydning på flere måter. Følgende elementer vil vektlegges:

- *tradisjonsrike idretter som representerer nasjonale verdier, og som gir et positivt samlende bidrag til fellesskapet.*
- *idretter hvor den nasjonale egenart er framtreddende*
- *antall aktive deltagere i idretten*
- *idretter av landsomfattende karakter*
- *idretter hvor anlegg og internasjonale konkurranser har en viktig nasjonal og internasjonal posisjon.»*

Departementet mener det har vært, og er en fornuftig avgrensning at ordningen er forbeholdt idretter som kan sies å ha en nasjonal verdi. Som opplistingen av hvilke elementer departementet vektlegger viser er det ingen entydig definisjon av hva nasjonal betydning innebærer. Det kan imidlertid legges til grunn at det ikke er nok å oppfylle ett av vurderingskriteriene på listen, og at en avgjørelse om en idrett kan anses å ha nasjonal verdi gjøres etter en samlet vurdering med utgangspunkt i kriteriene. Det gir et relativt stort rom for skjønnsmessige vurderinger ved utvelgelse av idretter.

Hvilke idretter som kan sies å ha nasjonal verdi vil forandre seg over tid. Ved forlengelsen av avtalene er det i liten grad gjort en vurdering av idrettens nasjonale betydning i dag. Samtidig er det andre idretter som i løpet av de siste 30 årene åpenbart har styrket sin nasjonale betydning.

Kriteriet «nasjonal betydning» vil uansett ikke kunne være et tilstrekkelig kriterium i seg selv for å kunne få et nasjonalanlegg.

Departementet mener at det bør gjøres en nærmere vurdering av hvordan de ulike kravene til idrettene som skal ha et nasjonalanlegg er oppfylt.

4.1 Beskrivelse av dagens nasjonalanlegg

I det videre følger en kort beskrivelse og vurdering av hvert av dagens nasjonalanlegg.

4.1.1 Holmenkollen – ski nordiske grener

Holmenkollen er nasjonalanlegg for ski nordiske grener. Siden etableringen av nasjonalanleggsavtalene har det vært gjennomført ett VM i ski nordiske grener i anlegget (i 2011). Det gjennomføres årlige verdenscuprenn i langrenn, hopp og kombinert i forbindelse med Holmenkollen Ski Festival.

Holmenkollen som anlegg har en spesiell posisjon i Norge. Anlegget har lang historie og er et internasjonalt kjent symbol både for Oslo og Norge. Dette gjelder i særlig grad Holmenkollbakken.

Oslo kommune er eier av anlegget. Etter departementets vurdering er kommunen en solid eier som både har vilje og evne til å stå for nødvendige investeringer og garantere for god drift av anlegget.

For ski nordiske grener foreligger det, i tillegg til nasjonalanleggsavtalen med Oslo kommune /Holmenkollen, en avtale fra 1998 mellom KUD, Norges idrettsforbund og Norges Skiforbund. I denne avtalen slås det fast at Norge har tre arenaer for avvikling av internasjonale mesterskap for ski nordiske grener; Birkebeiner stadion/Lysgårdsbakkene på Lillehammer, Granåsen i Trondheim og Holmenkollen i Oslo. Videre heter det at den av disse tre arenaene som er Norges kandidat til å arrangere neste verdensmesterskap på ski nordiske grener inngår avtale med KUD om nasjonalanleggsmidler. På denne bakgrunn har det til sammen blitt gitt 180 mill. kroner fra spillemidlene til utbygging av Granåsen fram mot VM i 2025. Som følge av denne avtalen er det derfor heller ikke slik at internasjonale mesterskap i ski nordiske grener må legges til nasjonalanlegget.

Etter departementets vurdering er ski nordiske grener en idrett som møter kriteriet om «nasjonal betydning». Det er lang tradisjon for disse idrettsgrenene i Norge, og vi har hatt, og har utøvere på internasjonalt toppnivå. Det finnes få, om noen land der interessen for ski nordiske grener er like stor som hos oss. Norge kan forventes å arrangere VM med jevne mellomrom. Det vurderes derfor som formålstjenlig og ønskelig at staten bidrar til at Norge har anlegg der det kan arrangeres internasjonale mesterskap for seniorer.

4.1.2 Holmenkollen - skiskyting

Anlegget i Holmenkollen er også nasjonalanlegg for skiskyting. Det har blitt gjennomført VM i skiskyting i anlegget i 2016. Med unntak av 2005, og to år under covidpandemien, har det vært arrangert verdenscup og/eller VM i skiskyting i Holmenkollen årlig siden 1999.

Norges Skiskytterforbund har søkt om å arrangere et nytt VM i 2028 eller 2029, med Holmenkollen som arena. Forbundet har i møter med departementet framholdt at de også i fremtiden ser på Holmenkollen som det naturlige valget for eventuelle mesterskap i Norge.

Oslo kommune er eier av anlegget. På samme måte som for ski nordiske grener vurderer departementet at kommunen en solid eier som både har vilje og evne til å stå for nødvendige investeringer og garantere for god drift av anlegget.

Nasjonalanleggsavtalen for skiskyting er etter departementets vurdering en av avtalene som fungerer i tråd med forutsetningene. Skiskyting er en vinteridrett som både har sterke tradisjoner i Norge, og som har utviklet seg kraftig når det gjelder internasjonal popularitet de siste tiårene. Norske utøvere har over lang tid hevdet seg svært godt internasjonalt. Skiskyting er en idrett hvor det kan forventes at det legges internasjonale seniormesterskap til Norge med jevne mellomrom. Derfor mener departementet at skiskyting møter kriteriet i dagens ordning om å være en idrett av «nasjonal betydning».

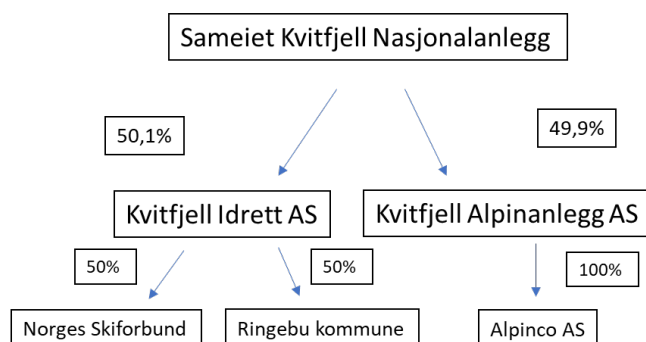
4.1.3 Kvitfjell og Hafjell – alpint

Nasjonalanlegg for alpine grener er delt mellom to anlegg og to ulike eiere. Kvitfjell er nasjonalanlegg for alpine grener fartsdisipliner, mens Hafjell er nasjonalanlegg for tekniske disipliner. Avtalen om Kvitfjell er opprinnelig fra 1999, mens avtalen gjeldende Hafjell ble etablert i 2015.

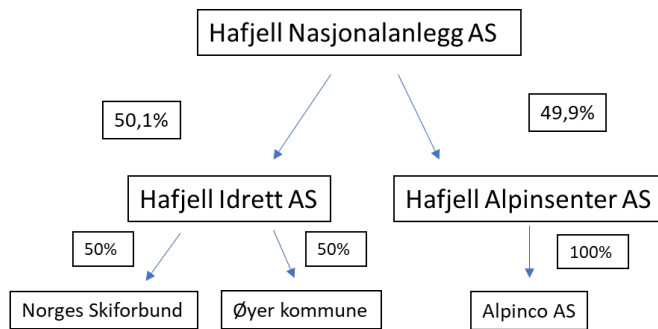
Kvitfjell og Hafjell nasjonalanlegg ligger begge i større kommersielle alpindestinasjoner, som begge er eid av selskapet Alpinco AS. Dette skiller Kvitfjell og Hafjell fra de andre nasjonalanleggene. Andre nasjonalanlegg huser også kommersielle aktiviteter, men er alle primært bygget for den organiserte idretten og er eid av kommuner, stiftelser eller selskap heleid av idretten.

Eierskapet til selve nasjonalanleggene er skilt ut i egne sameier/selskaper. En slik eierstruktur er opprettet for å sikre at spillemidler til idrettsformål ikke tilfaller fortjenestebaserte eiere. Det er videre et krav for å kunne motta spillemidler at eier skal ha idrettslig formål og adskilte regnskaper fra det kommersielle anlegget. Eiere av nasjonalanleggene i Kvitfjell og Hafjell oppfylder kriteriene for å kunne motta spillemidler, jf. lov om pengespill §1C.

Selve nasjonalanlegget i *Kvitfjell* eies av Sameiet Kvitfjell Nasjonalanlegg, som igjen eies av Kvitfjell idrett AS og Kvitfjell Alpinanlegg AS med hhv 50,1% og 49,9% eierandel. Som figuren under viser eier Norges Skiforbund og Ringebu kommune 50% hver av Kvitfjell Idrett AS, mens Kvitfjell Alpinanlegg AS er eid av det private selskapet Alpinco AS.

Nasjonalanlegget i *Hafjell* eies av Hafjell Nasjonalanlegg AS, som igjen eies av Hafjell Idrett AS og Hafjell Alpinsenter AS med hhv 50,1% og 49,9% eierandel. Som figuren under viser, eier Norges Skiforbund og Øyer kommune 50% hver av Hafjell Idrett AS, mens Hafjell Alpinsenter AS er heleid av det private selskapet Alpinco AS.

I Kvitfjell arrangeres det årlig verdenscuprenn. I 2024 ble det gjennomført renn både for kvinner og menn, det samme står på programmet for 2025. Kvitfjell er tildelt WC-finalen i 2026 for både kvinner og menn.

Hafjell var arena for alpint under Ungdoms-OL i 2016, og det ble arrangert alpine disipliner i Hafjell under VM i Para-snøsport i 2022. Hafjell har i den perioden det har vært nasjonalanlegg ikke arrangert WC-renn, men FIS (Det internasjonale skiforbundet) har nå tildelt Hafjell verdenscuprenn for tekniske disipliner for menn i 2025. Hafjell er i tillegg tildelt WC-finalen i 2026 for både kvinner og menn.

Norges Skiforbund har valgt Narvik, og ikke nasjonalanleggene i Kvitfjell og Hafjell, som arrangementssted for VM i 2029. I motsetning til for ski nordiske grener foreligger det ingen avtale om at staten skal bidra med nasjonalanleggsmidler til den kandidaten som Norges Skiforbund peker på som arrangør av VM i alpine grener.

Skiidrett, herunder alpint, har en sterk posisjon i Norge. Norsk utøvere, både i kvinne- og herreklassen, har over tid hevdet seg godt internasjonalt. Idrettene er også omfattet av betydelig interesse i befolkningen.

4.1.4 Ullevål Stadion - fotball

Ullevål Stadion er nasjonalanlegg for fotball.

Under EM for kvinner i 1987 og i 1997 ble det avholdt kamper på Ullevål Stadion. Det har aldri blitt arrangert VM i anlegget. Det spilles kvalifiseringskamper til mesterskap på Ullevål Stadion. Anlegget er fast arena for seniorlandslaget for herrer. Seniorlandslaget for kvinner har til nå ikke hatt en fast arena for sine offisielle landskamper, men har de senere årene i tiltagende grad benyttet Ullevål Stadion. Finalen i mesterligaen for kvinner skal arrangeres på Ullevål Stadion i 2026.

Nasjonalanlegget Ullevål Stadion er eid av Ullevål Stadion Idrett AS, som er et selskap under Aksjeselskapet Ullevål Stadion, som igjen er heleid av Norges Fotballforbund (NFF). Ullevål Stadion er det nasjonalanlegget som har mottatt mest i statlig tilskudd. Fra tidlig 60-tall og fram til i dag er det til sammen investert 261 mill. kroner fra spillemidlene til anlegget. Både eierselskapet og NFF har uttrykt tilfredshet med avtalen og at den er viktig for å videreutvikle

og opprettholde Ullevål Stadion som en arena som tilfredsstillere internasjonale krav og ønsker å videreføre avtalen med dagens vilkår.

Departementet vurderer at fotball er en idrett av «nasjonal betydning». Fotball er Norges største idrett for både jenter og gutter. Kvinnelandslaget for senior hevder seg godt internasjonalt og har vært kvalifisert for alle VM- og EM-sluttspill i historien. Norge har vunnet gull i EM, VM og OL. Det siste gullet var i OL i 2000. Det norske herrelandslaget for senior hevder seg ikke på samme måte og har ikke vært kvalifisert til noe sluttspill siden 2000. Fotball er den største publikumidretten i Norge og har stor interesse i befolkningen.

4.1.5 Vikersund - skiflygning

Vikersundbakken er nasjonalanlegg for skiflygning. Siden årtusenskiftet er det blitt arrangert tre VM i skiflygning i Vikersund (2000, 2012 og 2022). Det arrangeres årlig verdenscup-/Raw Air-konkurranser i bakken. Det finnes ingen andre skiflygingsbakker i Norge, og Vikersund vil være eneste aktuelle arena i Norge for framtidige mesterskap. Vikersund er en av kun fire skiflygingsbakker der FIS de siste årene har avholdt konkurranser.

Bakken eies av Stiftelsen Vikersund Hoppsenter. Modum kommune er ikke direkte inne på eiersiden. Skiflygning er en aktivitet kun for et lite antall toppidrettsutøvere. Selve skiflygingsbakken er derfor ikke til bruk for lokalidretten, og kommunen har begrensede muligheter til å bidra til investeringer og drift. Anlegget har også begrensede inntektsmuligheter fra kommersielle aktører. Det er heller ingen alternativ bruksmulighet for anlegget, som utelukkende brukes ved internasjonale konkurranser.

Stiftelsen Vikersund Hoppsenter har siden 2018 mottatt årlig driftstøtte bevilget over statsbudsjettet. I 2024 er tilskuddet på 4,1 mill. kroner. Stiftelsen har meddelt at den vil være avhengig av økt driftstilskudd i årene framover for å sikre videre utvikling og drift av anlegget.

Skihopp, herunder skiflygning, er en idrett med lange tradisjoner. De senere årene har det vært en viktig utvikling der skiflygning også har blitt en internasjonal konkurranseidrett for kvinner. Norge har i lang tid hatt utøvere i verdenstoppen i denne idretten. Etter departementets vurdering er det fortsatt grunn til å definere skiflygning som en idrett av «nasjonal betydning».

4.1.6 Vikingskipet - skøyter

Vikingskipet er nasjonalanlegg for hurtigløp på skøyter.

Det er gjennomført en rekke EM og VM for seniorer i Vikingskipet. De senere årene er det arrangert sammenlagt-VM i Vikingskipet både i 2020 og 2022, mens EM ble arrangert der i 2023. Det skal arrangeres VM i Vikingskipet i 2025.

Hamar Olympiske Anlegg AS eier og drifter Vikingskipet. Selskapet er heleid av Hamar kommune. Den 19. juni 2024 vedtok Hamar kommunestyre at drift av Vikingskipet overføres Hamar kommune fra og med 1. januar 2025. Kommunen har både i brev form og i møter

med Kultur- og likestillingsdepartementet meddelt at de er avhengig av statlig tilskudd til investeringer og driftsstøtte for å kunne opprettholde Vikingskipet som en toppdrettsarena i tråd med nasjonalanleggsavtalen, med de krav til istid og -kvalitet som det innebærer.

Etter departementets vurdering fungerer avtalen om Vikingskipet etter intensjonen med nasjonalanleggsordningen. Det arrangeres jevnlig EM og VM i anlegget, i tillegg til verdenscup, og Norges Skøyteforbund legger alle sine mesterskap til anlegget.

Anlegget er i utgangspunktet bygget til, og for et OL-arrangement og ikke tilpasset Hamar kommunes behov. Etter at etterbruksfondet fra OL er brukt opp og behovet for anleggsinvesteringer har blitt større, som følge av elde og slitasje, har Hamar kommune fått stadig større utfordringer knyttet til å drifte anlegget i tråd med kravene i nasjonalanleggsavtalen. Fra 2024 er det derfor for første gang ytt tilskudd til drift av anlegget over statsbudsjettet.

Hurtigløp på skøyter er en idrett med lange tradisjoner og som historisk utvilsomt har hatt en nasjonal betydning. Utviklingen de siste tiårene har gått i retning av mindre utbredelse av idretten og mindre publikumsinteresse. Selve Vikingskipet, med sin spesielle historie og sin særegne arkitektur, er imidlertid et anlegg departementet mener det er viktig at fortsatt skal kunne brukes som et anlegg for internasjonal toppidrett.

5. Departementets forslag

Departementet skisserer i dette kapitlet ulike løsninger for hvordan staten, gjennom tilskudd fra spillemidlene til idrettsformål, kan bidra til å opprettholde og realisere anlegg for internasjonale mesterskap og større konkurranser i Norge.

Det er to alternativer som vi ønsker høringsinstansenes vurdering av;

- Alternativ 1: Opprettholde dagens nasjonalanleggsordning med mindre justeringer
- Alternativ 2: En justert ordning, der det foreslås en differensiert modell med ulik innretning av tilskudd til dagens nasjonalanlegg.

Alternativ 2 er departementets forslag.

I tillegg foreslås det å styrke den ordinære tilskuddordningen til idrettsanlegg i kommunene ved at det kan søkes om ekstra tilskudd til enkelte idrettsanlegg slik at disse kan være egnet til internasjonale mesterskap.

5.1 Opprettholde dagens ordning

Ett alternativ er at dagens nasjonalanleggsordning opprettholdes med dagens vilkår, som bl.a. innebærer en statlig finansieringsandel på inntil 50% av godkjente kostnader ved idrettsrelaterte investeringer.

Dagens ordning er vel etablert, og de anleggene/idrettene som allerede har nasjonalanleggsavtaler ønsker en form for videreføring av dagens ordning. Norges idrettsforbund ønsker å beholde dagens løsning som en basisordning, men samtidig se på mulighetene for å utvikle løsninger tilpasset andre idretters behov.

Som redegjort for i pkt. 4 over, er det noen utfordringer og dilemmaer knyttet til dagens ordning. Det er departementets vurdering at nasjonalanleggsordningen har bidratt til å opprettholde og utvikle sju gode og funksjonelle idrettsanlegg. Ordningen bidrar til å sikre arenaer for ulike internasjonale konkurranser i Norge, og å sikre investeringer i anlegg som har en posisjon både i nasjonal og internasjonal idrett slik at disse kan opprettholdes som arenaer for toppidrett. Videre er avtalene med på å sikre idretten tilgang i anleggene. Det er likevel stor variasjon i hvilken grad det avholdes internasjonale mesterskap i anleggene.

Departementet mener på den bakgrunn at en videreføring av dagens ordning og dermed dagens avtaler, samlet sett, ikke er det beste alternativet. En slik løsning vil etter departementets vurdering uansett forde at det gjøres noen mindre endringer i retningslinjene for etablering av, og tilskudd til nasjonalanlegg.

I dagens regelverk heter det at bare et begrenset antall idretter/idrettsgrener kan etablere nasjonalanlegg. Det heter videre at selve etableringen av nye nasjonalanlegg må skje i en prioritert rekkefølge. Selv om dette, samt praksis, viser at det er begrensede muligheter for å etablere nye nasjonalanleggsavtaler, er det likevel en åpning for dette.

Departementet mener derfor at hvis dagens ordning videreføres, bør det presiseres ytterligere i regelverket at det er klare begrensninger for nye avtaler. Det foreslås derfor å innta en formulering om at nye nasjonalanleggsavtaler kun vil inngås *i helt spesielle tilfeller*. Det vil ikke være økonomisk forsvarlig å åpne opp for avtaler med alle idretter som ønsker seg et nasjonalanlegg.

Dersom dagens ordning videreføres, vil departementet, sammen med anleggseiere, foreta en detaljert gjennomgang av de enkelte avtalene. Dette må gjøres i dialog med de berørte idrettene. Hensikten vil bl.a. være å definere nærmere hvilke anlegg/anleggselementer som skal være tilskudsberettiget i ordningen. Videre vil det måtte foretas en nøye gjennomgang av hvordan idrettens adgang til anleggene skal reguleres.

Avtalene skal være tidsbegrenset. Departementet foreslår i utgangspunktet avtaleperioder på 5 år, med mulighet for forlengelse.

5.2 En differensiert ordning

Kultur- og likestillingsdepartementets anbefalte forslag er at dagens ordning erstattes med ulike løsninger tilpasset de enkelte idrettens egne prioriteringer og behov, samt de ulike anleggenes særtrekk. Forslaget innebærer at det fortsatt vil kunne søkes om tilskudd til investeringer til alle anleggene som i dag faller inn under nasjonalanleggsordningen.

Med de differensierte løsningene som presenteres under mener departementet det ikke lenger er behov for å videreføre *Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg*. Dette begrunnes med at det ikke vil være ønskelig eller hensiktsmessig å opprettholde et regelverk for videreføring av en ordning som vil erstattes av andre og flere virkemidler. De idretter som i dag ikke har nasjonalanlegg vil, etter departementets mening, ha bedre muligheter til å realisere anlegg som er egnet for internasjonale mesterskap gjennom den foreslåtte ordningen med ekstra tilskudd som er skissert i punkt 5.3 nedenfor.

Det innebærer at muligheten til å etablere nye nasjonalanlegg etter dagens regelverk bortfaller, og ordningen avvikles. Departementet vil imidlertid legge retningslinjene og intensjonene i dagens regelverk til grunn for de avtaler som foreslås videreført (jf. pkt. 5.2.1).

Departementet foreslår en justert løsning for dagens nasjonalanleggsavtaler som inneholder disse elementene:

- Videreføring av tre avtaler med utgangspunkt i samme vilkår som i dag.
- Alternativ løsning for mesterskapsanlegg for ski nordiske grener og alpint
- Fortsatt avtale om Ullevål Stadion på justerte vilkår

5.2.1 Videreføre et begrenset antall avtaler

Som redegjort for tidligere vurderer departementet at avtalene som omfatter Vikersundbakken, Vikingskipet og Holmenkollen (som arena for skiskyting) oppfyller

intensjonen bak, og kravene til nasjonalanlegg. De tre anleggene brukes til de internasjonale seniormesterskap som arrangeres i Norge i disse idrettene. Disse anleggene vurderes dessuten til å ha en spesiell posisjon og har alle på sitt vis en nasjonal betydning. Særlig Vikingskipet og Vikersund er avhengige av statlig tilskudd til nødvendige investeringer for å kunne opprettholdes som internasjonale mesterskapsanlegg.

Det foreslås derfor at disse tre anleggene fortsatt skal kunne søke om tilskudd fra spillemidlene til idrettsformål på samme vilkår som de har gjort under dagens nasjonalanleggsordning. Det innebærer at de fortsatt kan søke om tilskudd på inntil 50 prosent av kostnader ved godkjente investeringer i anleggene, og at det kan søkes om slike tilskudd årlig. Departementet mener det er formålstjenlig at framtidige statlig tilskudd til investeringer i disse anleggene reguleres i juridiske bindende avtaler mellom anleggseier og departementet.

På samme måte som i dag legges det til grunn at avtalene skal regulere både bruk av, og økonomi for anlegget. Herunder skal det aktuelle særforbundets bruk av anlegget avklares. Det betyr for eksempel at for Vikingskipet må det en avtalestruktur på plass som sikrer tilstrekkelig med istid av en slik kvalitet at anlegget kan fungere som et senter for skøyteidretten i sesongen, også ut over konkurransedagene.

Departementet foreslår at det tas inn som et vilkår i framtidige avtaler at internasjonale seniormesterskap (EM og VM) skal legges til nasjonalanleggene. Dette fordi en helt sentral begrunnelse for tilskudd/avtalene er å sikre anlegg som er egnet for slike mesterskap.

Som redegjort for over foreslås det at departementet og anleggseiere sammen foretar en detaljert gjennomgang av de enkelte avtalene. Dette må gjøres i dialog med de berørte idrettene. Hensikten vil bl.a. være å definere hvilke anlegg/anleggselementer som skal være tilskuddsberettigede i ordningen. Videre vil det måtte foretas en nøye gjennomgang av hvordan idrettens adgang til anleggene skal reguleres.

Departementet foreslår at det legges opp til avtaler med 5 års varighet, med mulighet til forlengelse.

5.2.2 Alternativ løsning for skiidrettene

Skiidrett, både i nordiske grener og alpint, har en spesiell posisjon i Norge. Departementet ønsker derfor fortsatt å bidra til at det skal finnes anlegg som gjør at det er mulig å avholde VM og andre store internasjonale konkurranser i disse idrettene her i landet.

Både ski nordiske grener og alpint er idretter som har lange tradisjoner, stor interesse og som må forventes å arrangere VM, iallfall for nordiske grener, med en viss grad av regularitet. Det er videre av nasjonal interesse å opprettholde en anleggsmasse der det er mulig å gjennomføre internasjonale mesterskap for skiidrettene.

Departementet mener imidlertid at det faktum at Norges Skiforbund ikke velger nasjonalanleggene som arena når det skal arrangeres VM i Norge, gjør at det bør vurderes

andre løsninger for skiidrettene enn å videreføre nasjonalanleggsavtaler med bestemte anlegg på dagens vilkår.

Skiforbundet argumenterer med at nasjonalanleggene fungerer som sentra for sine respektive idretter og er av avgjørende betydning som trenings- og rekrutteringsarenaer. Særlig legger forbundet vekt på viktigheten av å sikre gode treningsforhold for alpinidretten, som er avhengig av tid og plass i alpinanlegg som også er åpne for betalende kunder. Departementet er enig i at det er viktige hensyn, men at det ikke alene gir grunnlag for en nasjonalanleggsavtale. Det finnes flere idretter som er avhengig av et samarbeid med private (kommersielle) anleggseiere for å drive sin aktivitet.

Det er svært positivt at Kvitfjell, og i 2025 også Hafjell, arrangerer verdenscup. Alpin-VM i 2029, som for første gang på over 70 år skal avholdes i Norge, skal imidlertid arrangeres i Narvik. Det er derfor svært usikkert om det vil noen gang bli arrangert alpin-VM i nasjonalanleggene.

For ski nordiske grener er situasjonen den samme. Det er ikke slik at mesterskap for seniorer i Norge legges til nasjonalanlegget i Holmenkollen. Det gjennomføres årlige verdenscuprenn i anlegget, men det samme gjennomføres også årlig på Lillehammer.

For skiidrettene er derfor situasjonen at det i dag ytes statlige tilskudd både til nasjonalanleggene og samtidig til de anleggene som Norges Skiforbund har valgt til å være arena for internasjonale mesterskap. Departementet mener at det ikke er formålstjenlig over tid at så mye ressurser prioriteres til å legge til rette for aktiviteten til ett særforbund.

Departementet foreslår en fremtidig løsning for ski nordiske grener og alpint der dagens nasjonalanleggsordning erstattes med en ordning der staten bidrar med anleggsinvesteringer til det anlegges som skal arrangere VM. Det innebærer at eier av den arenaen Norges Skiforbund velger som Norges kandidat til å arrangere det neste verdensmesterskap på ski nordiske grener kan søke om særskilt tilskudd fra staten. Det vil være i tråd med innholdet i den separate avtalen fra 1998 for ski nordiske grener. Det foreslås at en tilsvarende ordning også gjelder for alpint.

Det legges til grunn at det i dag finnes tre anlegg for ski nordiske grener som er egnet for avvikling av internasjonale mesterskap (Holmenkollen, Lillehammer og Granåsen). For alpine grener er det per i dag Kvitfjell/Hafjell som vurderes å kunne arrangere mesterskap. I tillegg vil anlegget i Narvik, etter utbyggingen ifm. VM i 2029, være et slikt anlegg.

Departementet mener det ikke er ønskelig å bidra til at det skal etableres ytterligere anlegg for internasjonale skimesterskap i Norge. Dette har både en økonomisk begrunnelse, og at departementet vurderer det som lite bærekraftig å bidra til ytterligere utbygging av så store mesterskapsanlegg. Det innebærer at den foreslåtte ordningen vil omfatte de nevnte anleggene for hhv. ski nordiske grener og alpint.

Det foreslås at avgrensingen av hva som er tilskuddsberettiget innenfor nasjonalanleggsavtalene i dag videreføres i en slik ny ordning. Det innebærer at det kan gis

tilskudd til enkelte elementer som det ikke gis tilskudd til innenfor den ordinære spillemiddelordningen. Eksempler er fasiliteter for presse og publikum. Videre må det på samme måte som i dag være en forutsetning at eierskap og drift av anleggene sikrer at spillemidler ikke kommer fortjenestebaserte eierformer til gode.

Når det gjelder størrelsen på det statlige tilskuddet mener departementet det vil være hensiktsmessig at det vurderes skjønnsmessig fra gang til gang. Departementet mener likevel et utgangspunkt kan være at det statlige tilskuddet til idrettsrelaterte investeringer kan være inntil 50 % av godkjent kostnad. Dette er i tråd med dagens nasjonalanleggsavtaler. Det understrekes at dette er en «inntil»-bestemmelse.

De foreslåtte justeringene vil kunne få enkelte konsekvenser for de berørte anleggene, anleggseiere og Norges Skiforbund. Holmenkollen, Kvitfjell og Hafjell vil ikke lenger kunne motta årlige tilskudd til investeringer. Det vil likevel kunne søkes om midler ifm. nødvendige investeringer i forbindelse med gjennomføringen av mesterskap med inntil samme statlige investeringsandel som i dagens nasjonalanleggsavtaler.

5.2.3 Om Ullevål Stadion

Som redegjort for i pkt. 4.1.4 anerkjenner departementet fotballens særskilte posisjon som landets største idrett både i utbredelse og når det gjelder interesse.

Ullevål Stadion fyller en nasjonal rolle som etablert landslagsarena, og det gjennomføres flere kvalifiseringskamper til internasjonale mesterskap årlig. Ullevål Stadion skal også være arena for mesterligafinalen for kvinner i 2026, som er Europas viktigste kamp for klubblag. Som det tidligere er vist til er imidlertid Ullevål Stadion en arena som trolig i liten grad vil benyttes i EM- eller VM-sluttspill. Det er derfor departementets vurdering at Ullevål Stadion ikke fullt ut oppfyller krav og retningslinjer for dagens nasjonalanleggsavtaler.

NFF er i en særstilling økonomisk blant særforbundene i norsk idrett. Det understrekes at dagens nasjonalanleggsavtale kun omfatter de rent idrettslige delene av anlegget. Samtidig er det stor kommersiell aktivitet på Ullevål Stadion. I hele bygningskroppen til stadion er det f.eks. utleielokaler hvor det drives utstrakt kommersiell forretningsvirksomhet. Det understekes at denne virksomheten er klart adskilt fra den idrettslige virksomheten og eierskapet til nasjonalanlegget. Den gir likevel et inntekstgrunnlag til driften av nasjonalanlegget. Departementet mener det derfor kan stilles spørsmål ved nødvendigheten av at staten bidrar med inntil 50 % av investeringer til idrettsdelen av anlegget.

På denne bakgrunn foreslås det at dagens avtale om Ullevål Stadion ikke videreføres på dagens vilkår. Departementet mener likevel det er grunnlag for å videreføre en avtale, men med noen endringer, og foreslår følgende;

- Departementet vil bidra til investeringer til de idrettslige delene av anlegget. Det må foretas en tydelig en avgrensning mot investeringer som også kommer den ikke-idrettslige delen av anlegget til gode.

- Det statlige tilskuddet til idrettsrelaterte investeringer kan være inntil 1/3 av godkjent kostnad. Dette er i tråd med hovedbestemmelsen i den ordinære tilskuddsordningen til idrettsanlegg i kommunene.
- Det gis mulighet for årlig søknad om tilskudd til investeringer som er nødvendige for å opprettholde Ullevål Stadion som er arena som kan benyttes til landskamper/andre aktuelle internasjonale kamper.

Departementet mener dette er justeringer som hensyntar at Ullevål Stadion ikke fullt ut oppfyller kravene til et nasjonalanlegg, men som samtidig gir mulighet for å bevare og utvikle anlegget i tråd med internasjonale krav og føringer. Videre er formålet å opprettholde Ullevål Stadion som en landslagsarena og nasjonalt samlingspunkt for vår desidert største idrett. Departementet vil på denne bakgrunn innlede dialog med Ullevål Stadion Idrett AS og Norges Fotballforbund om det nærmere innholdet i en framtidig avtale.

På samme måte som for avtalene/ordningene over mener departementet det kan etableres avtaler med 5 års varighet, med mulighet for forlengelse.

5.3 Tilskudd til anlegg for internasjonale mesterskap

Dagens nasjonalanleggsordning omfatter et begrenset antall anlegg og idretter. Det er i dag kun fire særforbund som er omfattet av nasjonalanleggsordningen. Norges Skiforbund har fire nasjonalanlegg til disposisjon for sine idretter (i tillegg til de omtalte anleggene i Trondheim, Lillehammer og Narvik).

Mange idretter vil kunne gjennomføre internasjonale konkurranser og mesterskap i de anleggene som allerede eksisterer og vil ikke ha behov for anlegg som er spesielt bygget eller tilrettelagt for denne type arrangementer. Departementet har imidlertid erfart at det finnes tilfeller der anleggssituasjonen er en begrensning for hvilke internasjonale mesterskap som kan avholdes i Norge. Det kan både være fordi det mangler anlegg eller fordi de anleggene som eksisterer f.eks. ikke har tilstrekkelig publikumskapasitet. Det bør derfor vurderes om det finnes alternative løsninger som kan bidra til at Norge kan avholde mesterskap og andre store internasjonale arrangementer i idretter som ikke er omfattet av nasjonalanleggsordningen.

Departementet har utarbeidet forslag til endringer i den ordinære tilskuddordningen for anlegg for idrett og fysisk aktivitet i kommunene, som nå er ute på høring med høringsfrist 20. september 2024. I forbindelse med denne utredningen er det gjennomført en omfattende innspillsrunde og alle berørte aktører ble gitt muligheten til å komme med skriftlige innspill.

En utfordring flere har pekt på i sine innspill er at dagens system i for liten grad evner å ivareta behovet for større konkurranseanlegg i andre idretter enn de som i dag har nasjonalanlegg. Norges Idrettsforbund har i forbindelse med gjennomgangen av den ordinære anleggsordningen forslått en ordning der staten bidrar med 40 % av normal kostnad i tilskudd til anlegg, som NIF i samarbeid med særforbund og idrettskretser har definert som strategisk viktige.

Departementet vurderer at NIFs forslag er vanskelig realiserbart og er for omfattende. Det vil være økonomisk utfordrende om staten forpliktet seg til å yte tilskudd på 40 % av kostnadene til alle anlegg/anleggstyper som idretten definerte som viktige konkurranseanlegg. Det er forståelig at særforbundene og NIF ønsker en ordning der de fleste idretter sikres anlegg de vurderer som viktig for utviklingen av sin idrett. Departementet vurderer det likevel slik at de fleste av anleggene som NIF har spilt inn må søkes realisert og prioritert innenfor den ordinære tilskuddordningen til idrettsanlegg i kommunene.

Departementet mener det kan vurderes å yte ekstra tilskudd til idrettsanlegg som er søknadsberettiget innenfor den ordinære tilskuddordningen for anlegg for idrett og fysisk aktivitet, for at disse anleggene skal være egnet for internasjonale mesterskap. Finansieringen vil være fra spillemidlene til idrettsformål.

Gjennom den ordinære ordningen kan det ytes ekstra tilskudd både til etablering eller rehabilitering av denne type anlegg. I en slik ordning bør det, etter departementets vurdering, også være mulig yte tilskudd til provisorier i eksisterende anlegg. En slik ordning vil skille seg fra dagens nasjonalanleggsordning ved at det kun vil være aktuelt med ekstra tilskudd til bygging, rehabilitering eller tilpasning av eksisterende anlegg. Det vil ikke gis tilskudd til årlige investeringer som er regulert gjennom avtaler.

Ekstra tilskudd til anlegg som allerede tilfredsstillende vilkårene for å kunne motta tilskudd i den ordinære anleggsordningen kan sikre at anlegg primært bygget for barne-, ungdoms- eller breddeidrett også kan benyttes til internasjonale mesterskap.

En mulig ramme for en slik ordning vil kunne være 40-50 mill. kroner i året og vil kunne utgjøre ekstraordinært tilskudd til et mindre antall anlegg i året. Departementet vil invitere NIF til dialog om nærmere kriterier for en slik ordning, som tidligst vil kunne etableres i forbindelse med hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2025.

5.4 Tilskudd etter særskilt vurdering

Det er i helt spesielle tilfeller gitt tilskudd til særskilte anleggsprosjekter (spesielle anlegg) på siden av de etablerte tilskuddsordningene. Forutsetningene er bl.a. at prosjektet vurderes å være innenfor målene for den statlige idrettspolitikken. Dersom slike tilskudd helt eller delvis skal finansieres fra spillemidler, vil det være en forutsetning at anleggseier/søker oppfyller kravet om at spillemidler ikke skal tilfalle fortjenestebaserte eierformer.

Et eksempel på et slikt tilskudd er at regjeringen har gitt tilsagn om tilskudd på 342 mill. kroner til VM i alpint i Narvik i 2029. Her er det forutsatt at den statlige finansieringen skal deles på spillemidler til idrettsformål og statsbudsjettmidler. Dette tilsagnet er derfor gitt med forbehold om vedtak i Stortinget.

Departementet vil videreføre muligheten til å gi denne typen særskilte tilskudd. Tilskudd vil kunne vurderes på bakgrunn av søknad fra anleggseier. Det gir en fleksibilitet som gjør at staten vil ha mulighet til å medvirke til bygging av enkeltstående anleggsprosjekter som ikke vil falle inn under, eller kunne realiseres gjennom de etablerte tilskuddsordningene.

Størrelsen på et statlig tilskudd vil fastsettes etter en konkret vurdering i det enkelte prosjekt. De understrekes også at muligheten til å yte slike enkeltstående tilskudd vil være begrenset til helt spesielle tilfeller der regjeringen vurderer det som viktig at staten bidrar til etableringen av et anlegg som ellers ikke vil bygges.

Dersom det skal ytes slike tilskudd, må det i hvert enkelt tilfelle gjøres en konkret vurdering, for å sikre at det statlige tilskuddet er i tråd med statsstøttereguleringen.

5.5 Klimatiltak og energieffektive løsninger

Ved tilskudd til investeringer i anlegg for internasjonale mesterskap vil det være viktig å stimulere til klimatiltak og energieffektive løsninger.

Flere av de eksisterende anleggene som omfattes av forslagene i dette høringsnotatet er eldre anlegg hvor det vil være behov for oppgraderinger og nyinvesteringer i årene framover. Gjennom tilskudd til disse anleggene vil det derfor legges opp til å stimulere til at de investeringene som faller innenfor rammen av tilskuddsordningen fra spillemidlene skal være mest mulig energieffektive og dermed også ha positiv klimaeffekt. Dette vil også være et hensyn som skal ivaretas ved tilskudd til nye anlegg for internasjonale mesterskap.

For i større grad å øke kompetansen på bærekraftige løsninger for fremtiden gir Kultur- og likestillingsdepartementet årlig tilskudd til Senter for idrettsanlegg og Teknologi (SIAT) ved NTNU, samt til drift og utvikling av nettstedet Gode Idrettsanlegg – også ved SIAT/NTNU.

NTNU har etablert et nettverk for bærekraftige idrettsanlegg i samarbeid med fylkeskommunene. Gjennom «Gode idrettsanlegg» er blant annet verktøyene «Bærekraftige idrettsanlegg» og «Sosialt bærekraftige idrettsanlegg og tiltak» utarbeidet. Det er gjort forskning på energieffektivisering i idrettsanlegg, inneklimateknikk, støyhåndtering med mer. Gjennom nettstedet profileres både aktuell forskning og eksempler på forbilleanlegg slik at andre anleggsutbyggere, kommuner, idretten og andre kan finne inspirasjon og gode ideer til sine anleggsprosjekt. Departementet vil synliggjøre dette kunnskapsgrunnlaget overfor anleggseiere og søkere av spillemidler til anlegg for internasjonale mesterskap og større anlegg.

Det understrekes at det ikke gis tilskudd fra spillemidlene kun til klima- og energieffektiviseringstiltak. Det vil derimot legges vekt på at de anleggene og anleggselementene som det kan søkes om innenfor rammen av spillemiddelordningen i størst mulig grad skal ivareta disse hensynene. Det finnes likevel en del aktuelle tilskuddsordninger som også er åpne for organisasjoner. Gode Idrettsanlegg har samlet noen av disse i en oversikt på sine nettsider: [Forside | Gode idrettsanlegg](#)

5.6 Nærmere om driftstøtte

Det har helt siden ordningen med statlig tilskudd til idrettsanlegg fra spillemidlene ble etablert vært et prinsipp at det ikke gis tilskudd til drift fra spillemidlene. Staten bidrar til investeringer

til bygging og rehabilitering, men det er anleggseiers ansvar å stå for drift og løpende vedlikehold. Dette prinsippet ligger også til grunn for dagens nasjonalanleggsordning.

Departementet mener det er viktig å videreføre dagens prinsipp om at spillemidler til idrettsanlegg ikke benyttes til drift. Det vil ikke være økonomisk grunnlag i spillemiddelordningen for driftstøtte generelt. Departementet har vurdert om det kan åpnes for driftstilskudd begrenset til de anleggene som har status som nasjonalanlegg, eller kun knyttet til enkeltanlegg. Dette vil i så fall forde en helt spesifikk begrunnelse og avgrensning. Dersom nasjonalanleggsordningen skulle utvides til å omfatte tilskudd til drift, vil det medføre at det må benyttes mer spillemidler inn i en ordning der staten allerede bidrar vesentlig gjennom muligheten til årlige tilskudd til nødvendige investeringer i anlegget. Dersom det løses opp på prinsippet om at spillemidler ikke skal gis til drift, mener departementet det vil være en reell mulighet for at dette vil skape presedens, og at det dermed må åpnes opp for tilskudd til drift til flere anlegg. Dette vurderes som svært uheldig og vil kunne gå direkte ut over tilskudd til investeringer.

For fem av dagens nasjonalanlegg har eierne ikke fremmet forslag om statlig driftsstøtte. Samtidig har Hamar kommune og Stiftelsen Vikersund Hoppcenter vært tydelige på at de er avhengig av statlig driftsstøtte for å kunne drive anleggene i tråd med forutsetningene for avtalene. Det gis allerede driftstilskudd til to idrettsanlegg på statsbudsjettet (Vikersund Hoppcenter og Lillehammer olympiske bob- og akebane). Siden 2018 er det gitt årlig driftstilskudd til Stiftelsen Vikersund Hoppcenter til skiflygingsbakken over statsbudsjettet. I 2024 er tilskuddet på 4,1 mill. kroner.

Kultur- og likestillingsdepartementet har inneværende år kunnet omdisponere midler innenfor budsjettet for 2024 og dermed kunne yte 5 mill. kroner i tilskudd til Hamar Olympiske Anlegg AS/Hamar kommune til drift av Vikingskipet.

Gruppeunntaket for (GBER artikkel 55) i EØS-retten åpner også opp for muligheten til å gi driftsstøtte til idrettsanlegg. En forutsetning er at driften går med tap, og at støttebeløpet ikke overstiger driftstapene i perioden det gis støtte for. Departementet anser disse vilkårene å være oppfylt når det gjelder de tre anleggene som mottar statlig driftstilskudd.

Spørsmålet om driftstilskudd til enkelte idrettsanlegg vil være en sak som må vurderes i forbindelse med de årlige prosessene med statsbudsjettet.

6. Vurdering – regelverket for offentlig støtte

Dagens nasjonalanleggsordning og avtaler har tidligere blitt vurdert opp mot reglene om offentlig støtte (heretter omtalt som statsstøtteregelverket). Departementet har nå gjort en vurdering av de foreslåtte justeringene i tilskudd til nasjonalanlegg og idrettsanlegg for internasjonale mesterskap opp mot samme regelverk.

Hovedregelen er at alle nye støttetiltak skal notiseres til ESA, og at tiltaket ikke kan iverksettes før ESA har truffet vedtak om at støtten er forenlig med EØS-avtalen. For at statsstøtteregelverket skal komme til anvendelse, og notifikasjonsplikten skal inntre, må imidlertid tiltaket utgjøre «offentlig støtte», slik dette er definert i EØS-avtalen artikkel 61 (1).

I tillegg er det kun ny støtte som må notiseres, det vil si støtte iverksatt etter 1. januar 1994 og som ikke allerede er godkjent av ESA. Eksisterende støtte, altså støttetiltak som ble iverksatt før denne datoen, vil ikke være notifikasjonspliktig.

Tilskudd til nasjonalanleggene gis fra overskuddet til Norsk Tipping til idrettsformål (spillemidler til idrettsformål). Tilskuddsordningen til idrettsanlegg fra spillemidlene ble etablert lenge før EØS-avtalens ikrafttredelse.

Departementets konklusjon er fortsatt at dagens støtteordning til nasjonalanleggene er å regne som eksisterende støtte. Departementet har videre vurdert at de foreslåtte justeringene i dette høringsnotatet ligger godt innenfor rammene av den eksisterende spillemiddelordningen og følgelig også anses å utgjøre eksisterende støtte etter statsstøtteregelverket.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

KUDs vurdering er at de foreslåtte endringene i høringsdokumentet innebærer små økonomiske eller administrative konsekvenser. Det er en forutsetning at alle forslag knyttet til investeringer i idrettsanlegg i dette høringsnotatet vil dekkes innenfor rammen av spillemidlene til idrettsformål. Drift til enkelte helt spesielle idrettsanlegg finansieres i dag over statsbudsjettet og er derfor et tema som vil følges opp i den årlige budsjettprosessen.

De økonomiske konsekvensene vil avhenge av hvilke av de foreslåtte tiltakene som velges. De siste 10 årene har de årlige avsetningene til nasjonalanlegg variert mellom 15 og 90 mill. kroner.

En videreføring av tre avtaler (Holmenkollen (skiskyting), Vikersund og Vikingskipet), videreføring med lavere statlig tilskuddssats til Ullevål Stadion, og en omstrukturering av de øvrige avtalene som involverer Norges Skiforbund, vil etter departementets vurdering innebære en innsparing i forhold til dagens avtaler. Dette er fordi NFF/Ullevål Stadion er den avtalen som i dag er «dyrest» for staten, og fordi ny struktur for skiforbundet gjør at staten ikke bidrar med investeringskostnader for to anlegg samtidig for ski nordiske grener og alpint.

Samlet vil de skisserte løsningene likevel trolig innebære noe økte utgifter til anlegg for internasjonale arrangementer, fordi det foreslås at det kan ytes ekstra tilskudd til enkelte anlegg, for at de skal være egnet til å avholde mesterskap og store internasjonale konkurranser.

Utgiftene vil, som i dag, variere fra år til år, avhengig av investeringsbehovet i de anleggene som har varige avtaler.

De foreslåtte justeringene av virkemiddelbruken vurderes ikke å ha administrative konsekvenser av betydning.

8. Samlet oversikt over forslag i høringsnotatet

Kultur- og likestillingsdepartementet fremmer på bakgrunn av vurderingen i dette notatet følgende forslag, som vi ber om høringsinnspill på:

8.1 Alternativ 1; Dagens nasjonalanleggsavtaler videreføres

Dette alternativet innebærer oppsummert at;

- Dagens nasjonalanleggsavtaler videreføres med utgangspunkt i de vilkår og forutsetninger som gjelder for avtalene i dag.
- Det innføres ytterligere begrensinger i regelverket for etableringen av nye nasjonalanlegg. Departementet mener det bør presiseres at nye nasjonalanleggsavtaler kun vil inngås i helt spesielle tilfeller.
- Departementet og anleggseiere foretar sammen en detaljert gjennomgang for å bli enige om vilkårene i de enkelte avtalene. Dette må gjøres i dialog med de berørte idrettene
- Avtalene gjøres gjeldende for 5 år, med mulighet for forlengelse.

8.2 Alternativ 2; Nasjonalanleggsordningen justeres og differensieres

Departementets anbefalte forslag er:

- Departement mener det ikke lenger er behov for å videreføre *Krav og retningslinjer for etablering av nasjonalanlegg*. Det innebærer at muligheten til å etablere nye nasjonalanlegg etter dagens regelverk opphører, og ordningen avvikles.

Departementet foreslår i stedet en differensiert løsning som inneholder disse elementene:

- Dagens nasjonalanleggsavtaler videreføres ikke samlet.
- Avtalen med Oslo kommune om Holmenkollen som nasjonalanlegg for skiskyting videreføres.
- Avtalen med Hamar kommune om Vikingskipet som nasjonalanlegg for hurtigløp skøyter videreføres.
- Avtalen med Stiftelsen Vikersund Hoppsenter AS om Vikersundbakken som nasjonalanlegg for skiflyging videreføres.
- Avtalen med Ullevål Stadion AS videreføres ikke med dagens vilkår. Departementet foreslår at det fortsatt ytes statlig tilskudd til nødvendige investeringer i de idrettslige delene av Ullevål Stadion, men at den statlige andelen skal være lavere enn ved dagens avtale (inntil 1/3 av godkjent kostnad).

- Avtalene med Kvitfjell, Hafjell og Holmenkollen (nordiske grener) videreføres ikke. Departementet foreslår å erstatte dagens avtaler med en ordning der staten bidrar med anleggsinvesteringer til det anlegget som har fått tildelt og skal arrangere store internasjonale mesterskap (VM) for ski nordiske grener og i alpine grener. Tilskuddet staten bidrar med fastsettes etter en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Det tas som utgangspunkt at staten bidrar med inntil 50 % av godkjent kostnad.
- På samme måte som i alternativ 1 over (pkt. 8.1) legges det til grunn at departementet og anleggseiere sammen foretar en detaljert gjennomgang for å bli enige om vilkårene i de enkelte avtalene som foreslås videreført. Dette må gjøres i dialog med de berørte idrettene.

8.3 Tilskudd til idrettsanlegg for internasjonale mesterskap

Det kan ytes ekstra tilskudd til enkelte idrettsanlegg, som tilfredsstiller vilkårene for å motta tilskudd i den ordinære ordningen for idrettsanlegg i kommunene, for å bidra til at disse er egnet for internasjonale mesterskap og andre større internasjonale konkurranser. Nærmere kriterier for en slik ordning fastsettes etter dialog med Norges idrettsforbund.